

106 493

Národní památkový ústav

Došlo: 2020-05-18 10:37:07

Č. j.: **NPU-310/37227/2020**

Listů: 1 Příloh: 0

Ministerstvo kultury

Maltézské náměstí 471/1
118 11 Praha 1

Telefon: 257 085 111
Fax: 224 318 155
E-mail: epodatelna@mkcr.cz

Rozhodnutí nabylo právní moci: 6.5.2020

za správnost:

V Praze dne 15. 4. 2020
Č. j. MK 73454/2019 OPP
Sp. zn. MK-S 1978/2018 OPP
Vyřizuje: PhDr. Jiří Slavík

Statutární město Jihlava
Masarykovo náměstí 97/1
586 01 Jihlava

ROZHODNUTÍ

Ministerstvo kultury jako příslušný orgán státní správy na úseku státní památkové péče podle ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, oba ve znění pozdějších předpisů, **prohlašuje** jednoobloukový kamenný mostek bývalé císařské silnice na pozemku p. č. 1513/3 a na pozemku p. č. 1513/6, vše k. ú. Velký Beranov, údolí Henčovského potoka u Jihlavy, okres Jihlava, Kraj Vysočina, za kulturní památku.

V tomto řízení dle § 27 odst. 1 písm. b) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, je účastníkem řízení: Statutární město Jihlava, IČ: 00286010, se sídlem Masarykovo náměstí 97/1, 586 01 Jihlava.

Nedílnou součástí výroku tohoto rozhodnutí je příloha s orientačním zákresem umístění kulturní památky do kopie katastrální mapy, nedílnou součástí rozhodnutí je dále šest identifikačních fotografií kulturní památky.

Odůvodnění

Ministerstvo kultury obdrželo dne 26. 2. 2018 **podnět** k prohlášení jednoobloukového kamenného mostku bývalé císařské silnice v údolí

Henčovského potoka u Jihlavy (u Velkého Beranova) za kulturní památku. Ministerstvo kultury tento podnět vyhodnotilo, shledalo jej důvodným a v uvedené věci zahájilo správní řízení.

Ve výše uvedeném **podnětu** ze dne 22. 2. 2018 je k záměru prohlášení předmětné drobné technické stavby z 18. století za kulturní památku zmíněno následující: „[...] Náš návrh se týká mostku z let 1783 až 1785, který se nachází v údolí Henčovského potoka nedaleko osady Henčov u Jihlavy. Mostek byl součástí někdejší tzv. císařské silnice mezi Jihlavou a Brnem přes Velké Meziříčí, budované v letech 1783 až 1787.

Mostek se nachází na pozemku parcelní číslo 1513/3, případně sousedícím pozemku 1513/6, v obou případech na katastrálním území Velký Beranov obce Velký Beranov. Pozemek je momentálně zapsán na Listu vlastnictví č. 520 s vlastnickým právem vlastníka Statutární město Jihlava, Masarykovo náměstí 97/1, 58601 Jihlava. Mostek je přemostěním Henčovského potoka, momentálně není nijak využíván. Jeho jihovýchodní strana je zčásti zřícená. Spodní klenba je z podstatné části zachovalá.

Momentálně je dnem 21. 2. 2018 na katastru nemovitostí na prvně jmenovaný pozemek založena plomba kvůli řízení o převodu, kde jsou účastníky řízení Statutární město Jihlava jako převodce a Kraj Vysočina jako navrhovatel a nabyvatel. Vlastní mostek v katastrální mapě zakreslen není.

Mostek je jednoobloukový, klenutý z hrubě opracovaného vyspárovaného lomového kamene. Na povrchu mostu a v jeho okolí navazuje těleso původní štětované císařské silnice na trase Jihlava - Brno z let 1783 až 1785, jíž byl mostek součástí. Po přeložení silnice o přibližně sto metrů výše ve svahu k osadě Nové Domky u Velkého Beranova přestal být mostek používán - pravděpodobně ještě v předválečných letech, tedy kolem roku 1938. Původní štětovaná silnice zde byla zaslepena novou silnicí. Pozůstatky této silnice jsou zde v okolí mostku dochovány v délce celkem asi 200 metrů v okolí osady Nové Domky (součástí obce Velký Beranov) a osady Hůlová (součást obce Malý Beranov).

Podle údajů historika PhDr. Zdeňka Jaroše a Bc. Ondřeje Stránského v knize Drobné nemovité památky a jiné architektonické zajímavosti města Jihlavy (vydalo Statutární město Jihlava v roce 2017) není mostek evidován v majetku Statutárního města Jihlavy ani Kraje Vysočina, není registrován ani v evidenci nemovitých kulturních památek České republiky.

Tento mostek je aktuálně ohrožen záměrem vybudovat v jeho místě staveništní komunikaci pro výstavbu obchvatu obce Nové Domky a Velký Beranov a nahrazením tohoto kamenného mostku ocelovým propustkem.

Domníváme se, že tento mostek by měl být zachován pro budoucí generace jako zajímavý a autenticky dochovaný doklad historie silniční dopravy na území nynějšího Kraje Vysočina, jakož i počátků tzv. císařských silnic na území habsburské monarchie za časů vlády Marie Terezie a Josefa II. [...]

Ministerstvo kultury obdrželo dne 27. 3. 2018 **návrh Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Telči**, č. j. NPÚ-372/20115/2018 ze dne 27. 3. 2018 na prohlášení dotčeného jednoobloukového kamenného mostku bývalé císařské silnice v údolí Henčovského potoka u Jihlavy za kulturní památku.

Ve výše zmíněném **doporučujícím** návrhu ze dne 27. 3. 2018 je k záměru prohlášení klenutého mostku z 18. století za kulturní památku sděleno následující:

„[...] Kamenný jednoobloukový most přes Henčovský potok na hranici katastrů Henčov a Velký Beranov je situován v extravilánu poblíž silnice II. třídy č. 602 za odbočkou na Henčov. Přímo proti kamennému mostku se nachází osamoceně stavení čp. 47 v k. ú. Henčov. Most byl v minulosti součástí císařské silnice spojující Jihlavu a Brno. Dnešní silniční komunikace je v těchto místech odkloněna a most není využíván.

Popis:

Jednoduchý kamenný jednoobloukový mostek s horní mostovkou postrádající zábradlí i obrubník překrnuje Henčovský potok. Masivní neomítaný most s nízkým mostním otvorem sklenutým omítanou valenou klenbou je vystavěn z hrubě opracovaného vyspáovaného lomového kamene. Most je svou osou orientován přibližně V - Z. Průčelí mají kolem mostního otvoru širší lem z kamenných kvádrů, přičemž jižní průčelí je zříceno a skryto pod vrstvou náletů. Vozovka je překryta souvislou vrstvou vegetace, pod kterou se mohou ukrývat zbytky původní štetové vozovky bývalé komunikace, která se zde uchovala v podobě lesní cesty.

Slohové, časové, autorské určení:

Kamenný most pochází z konce 18. století. Postaven byl v letech 1783-1785 jako součást vybavenosti budované císařské silnice spojující Jihlavu s Brnem. O výstavbě jedné z nejstarších a nejdůležitějších tuzemských silnic rozhodla již Marie Terezie. Kolem roku 1938 byla silnice v několika nebezpečných serpentínách přeložena a narovnána. Most včetně původního úseku silnice tak ztratil význam a byl opuštěn.

Současný stav:

Technický stav mostu je velmi špatný a vyžaduje opravu a zajištění. Náletová vegetace a kořeny stromů ohrožují statiku zdiva. Severozápadní pata klenby se nachází částečně ve vodě. Klenba je na několika místech poškozena. Jižní polovina mostu, která se dnes ztrácí pod náletovou vegetací, se na jaře roku 2005 sesula. Severovýchodní mostní křídlo je silně rozrušeno kořeny. Koryto je ve velké míře zaneseno naplaveninami.

C. ODŮVODNĚNÍ NÁVRHU

Navrhovaný předmět ochrany: Kamenný most na pozemku p. č. 1513/3 k. ú. Velký Beranov.

Zdůvodnění památkové ochrany:

Historický kamenný most s drnovou mostovkou představuje zajímavou technickou památku dokládající vývoj mostního stavitelství v raném novověku. Most svou hmotou, provedením a materiálem citlivě zapadá do svého prostředí a je tak zároveň příkladem řemeslné zručnosti a estetického cítění našich předků. I když svým technickým provedením nepřesahuje regionální význam, z historického hlediska je velmi cenným dokladem průběhu původního trasování jedné z nejstarších tuzemských silnic, neboť se díky přeložce uchoval v autentické podobě. [...]

Magistrát města Jihlavy, úsek státní památkové péče, jako příslušný správní orgán památkové péče, ve svém dopise č. j. MMJ/SÚ/31156/2018-LaJ - UID: jihlvp19v00vk6 ze dne 31. 5. 2019 prohlášení posuzovaného jednoobloukového kamenného mostku bývalé císařské silnice u Velkého Beranova za kulturní památku rovněž **doporučil**:

*„[...] Předmětný mostek se nachází v údolí Henčovského potoka přibližně 4 km východně od Jihlavy, v lesním porostu mezi obcemi Velký Beranov - Nové Domky, Henčov a Malý Beranov, na pozemcích parc. č. 1513/3 a 1513/6, vše k. ú. Velký Beranov. Mostek stojí mimo stávající komunikace na lesní cestě, v přibližné orientaci východ - západ. Je dobře přístupný ze silnice odbočující do Henčova z hlavní trasy č. 602 Jihlava - Brno. V současnosti se kolem obce buduje obchvat obce Velký Beranov a předmětný objekt je v záboru staveniště, stavbou ale jinak není zasazen. **Od původního záměru investora obchvatu, kterým je Kraj Vysočina, nahrazení mostku ocelovou konstrukcí pro potřeby staveniště, bylo upuštěno po interpelacích veřejnosti i Statutárního města Jihlava a projekt byl v červnu 2018 pozměněn v zájmu zachování předmětného mostku. V současnosti je evidován v majetku Statutárního města Jihlavy, které připravuje projekt na jeho opravu.***

Mostek byl vybudován v letech 1783-1785 v době stavby císařské silnice napojující Jihlavu na Brno. Jde o prostou jednoobloukovou konstrukci ze spárovaného lomového kamene, bez zábradlí, a pravděpodobně s pozůstatky kamenného štětovaného povrchu, skrytého pod nánosem vegetace. Původní štětovaná cesta císařské silnice se meandrovitě vinula od obce Hůlová (dnes součást obce Malý Beranov - zde vedla přes dochovaný částečně barokní most „Hůlová“) přes předmětný mostek ve svahu kopce k Velkému Beranovu a její štětovaný povrch se v torzech zachoval právě zde v okolí mostku (trasa je patrná i ze stabilního katastru nemovitostí z 1. pol. 19. stol.). Silnice byla před druhou světovou válkou přebudována a narovnána, proto se mostek ocitl mimo stávající hlavní trasu a dochoval se v autentické podobě z doby svého vzniku.

*Technický stav mostku je v současnosti špatný. Konstrukci narušuje náletová vegetace, část jižní strany oblouku je sesutá, část západního ramene stojí ve vodě potoka. Na základě posouzení na místě a současného stavu poznání kulturně historických hodnot objektu mostku konstatujeme, že **předmětný mostek představuje drobný, ale významný hmotný doklad rozsáhlé dopravní stavby staré císařské silnice, stavěné mezi Jihlavou a Brnem v letech 1782-1785, jehož konstrukce se díky pozdějšímu odklonu nové silnice zachovala v autentické podobě svého vzniku, a v kontextu zachování paměti na staré dopravní síť kolem Jihlavy jeho prohlášení za kulturní památku doporučujeme.***

Krajský úřad Kraje Vysočina, úsek státní památkové péče, ve svém vyjádření č. j. KUJI 28548/2018 - OKPP 219/2018 ze dne 10. 4. 2018 prohlášení dotčeného mostku bývalé císařské silnice za kulturní památku **nedoporučil**, a to s následujícím odůvodněním:

„[...] Jednoobloukový mostek z hrubě opracovaného lomového kamene byl pravděpodobně vystavěn v rámci budování státní silnice spojující Jihlavu s Brnem. Tato silnice tzv. císařská vznikala v 80. letech 18. století a výrazně zkrátila a urychlila dopravní spojení mezi oběma městy (dokončena 1787).

Jedná se o část velkého technického díla tereziánské doby, kterým bezpochyby stavba císařské silnice byla. Přípomínkou této pozdně barokní stavby na úrovni státního seznamu památek je již několik jejích reliktnů, které byly za kulturní památku prohlášeny. Z pohledu krajského úřadu by se komplexnějším řešením jevilo např. prohlásit za kulturní památku

některý z celistvěji dochovaných úseků císařské silnice, nikoliv drobně stavby různé kvality, které lze v jejím trasování doposud nalézt ve větším množství.

Most je dle mínění krajského úřadu vhodným příkladem tzv. památky místního významu, důležitou zejména pro dějiny města Jihlavy a lze tedy předpokládat, že s ohledem na výše uvedené zabezpečí vlastník (Statutární město Jihlava) přinejmenším jeho běžnou údržbu.

Krajský úřad vzhledem k výše uvedenému nedoporučuje prohlášení jednoobloukového kamenného mostku, bývalé císařské silnice z 18. století na pozemku p. č. 1513/3, k. ú. Velký Beranov, údolí Henčovského potoka u Jihlavy, okres Jihlava, Kraj Vysočina, za kulturní památku.“

Ministerstvo kultury dodává k obdrženému stanovisku Krajského úřadu Kraje Vysočina, úseku státní památkové péče, č. j. KUJI 28548/2018 - OKPP 219/2018 ze dne 10. 4. 2018 následující: Předmětný jednoobloukový kamenný mostek z osmdesátých let 18. století je sice drobnou, ale nikoliv nevýznamnou historickou a technickou upomínkou na stavebně-typologicky rozmanité spektrum zděných mostních staveb nacházejících se v minulosti na dálkové trase bývalé císařské silnice spojující města Jihlavu a Brno. Ministerstvo kultury nerozporuje výše vyřčený názor správního orgánu, že se v posuzovaném případě jedná spíše o památku místního významu, nicméně zároveň upozorňuje na blíže nedefinovaný a právně nijak neukotvený institut ochrany takových památek, respektive na neexistenci evidence a zákonné vymahatelnosti památkové ochrany a odpovídající péče o tzv. památky místního významu. Názorným příkladem je ostatně samotná kauza dotčeného kamenného mostku přes Henčovský potok, kterému hrozila během nedávných příprav výstavby obchvatu Velkého Beranova (investorem Kraj Vysočina) naprosto zbytečná demolice, a to navzdory faktu, že se jedná o drobnou „památku“ značného stáří a nepochybně historické a krajinnotvorné hodnoty, s jejíž existencí je prostřednictvím odborné a populární regionální literatury dlouhodobě obeznámena i široká veřejnost, která byla následně iniciátorem občanských aktivit za zachování vážně ohroženého objektu.

Ve smyslu ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, byl o zahájení řízení písemně vyrozuměn vlastník předmětného objektu navrženého na prohlášení za kulturní památku, a v souladu s ustanovením § 36 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, mu bylo umožněno, aby se před vydáním rozhodnutí vyjádřil k podkladům, které Ministerstvo kultury v průběhu řízení shromáždilo. **Vlastník** této možnosti nevyužil.

Po vyhodnocení všech výše uvedených podkladů dospělo Ministerstvo kultury k následujícímu závěru: Předmětný jednoobloukový kamenný mostek z osmdesátých let 18. století je sice drobnou, ale nikoliv nevýznamnou historickou a technickou upomínkou na stavebně-typologicky rozmanité spektrum zděných mostních staveb nacházejících se v minulosti na dálkové trase bývalé císařské silnice spojující města Jihlavu a Brno. Jednoduchá masivní konstrukce mostu je vyzděna tradičním postupem z pečlivě skládaného tvrdého lomového kamene. Součástí mostního svršku jsou dodnes pozůstatky souvislé štetové vozovky kdysi frekventované erární komunikace. Aktuálně částečně zřícené jižní čelo mostního oblouku je na základě tradičních stavebních postupů a s využitím lokálně se vyskytujícího stavebního materiálu dobře rehabilitovatelné do své původní podoby. Objekt s výraznou krajinnotvornou hodnotou je zajímavou ukázkou drobné silniční stavby,

která se dochovala v nebyvalé autenticitě zejména díky kolem roku 1938 provedené přeložce a narovnání historické trasy císařské silnice.

Pro své hodnoty historické, architektonické, řemeslné, krajinotvorné a jako projev tvůrčích schopností a práce člověka dotčený *jednoobloukový kamenný mostek bývalé císařské silnice* na pozemku p. č. 1513/3 a na pozemku p. č. 1513/6, vše k. ú. Velký Beranov, údolí Henčovského potoka u Jihlavy, okres Jihlava, Kraj Vysočina, splňuje podmínky ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, pro prohlášení věci za kulturní památku.

Poučení

Proti tomuto rozhodnutí lze podle ustanovení § 152 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, podat ve lhůtě 15 dnů od jeho doručení rozklad. Lhůta pro podání rozkladu počíná běžet podle § 40 odst. 1 písm. a) správního řádu den následující po dni, kdy bylo toto rozhodnutí doručeno. Doručení písemnosti upravuje § 23 a § 24 správního řádu, který stanoví, že nebyl-li adresát tohoto rozhodnutí zastižen, rozhodnutí se uloží v provozovně provozovatele poštovních služeb. Jestliže si adresát uložené rozhodnutí ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy bylo rozhodnutí k vyzvednutí v provozovně provozovatele poštovních služeb připraveno, nevyzvedne, považuje se rozhodnutí podle § 24 odst. 1 správního řádu za doručené posledním dnem této lhůty (od tohoto dne běží v tomto případě lhůta pro podání rozkladu). Doručení písemnosti pomocí datové schránky upravuje § 17 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, který rovněž stanoví přednostní doručování dokumentů prostřednictvím datové schránky. Nepřihlásí-li se adresát do své datové schránky ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, považuje se tento dokument za doručený posledním dnem této lhůty. O rozkladu proti tomuto rozhodnutí rozhoduje ministr kultury. Rozklad se podává u Ministerstva kultury na výše uvedenou adresu.

Mgr. Ing. Eva Trejbalová
vedoucí oddělení ochrany kulturních památek
v odboru památkové péče Ministerstva kultury

Stejnopis rozhodnutí:

Národní památkový ústav, generální ředitelství
Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Telči
Magistrát města Jihlavy, úsek státní památkové péče
Krajský úřad Kraje Vysočina, úsek státní památkové péče

Na vědomí:

Příloha:

Orientační zakres umístění kulturní památky do kopie katastrální mapy.
Šest identifikačních fotografií kulturní památky.

**Orientační zákres umístění kulturní památky do kopie katastrální mapy – nedílná součást
výroku rozhodnutí č. j. MK 73454/2019 OPP ze dne 15. 4. 2020.**

**Šest identifikačních fotografií kulturní památky – nedílná součást rozhodnutí
č. j. MK 73454/2019 OPP ze dne 15. 4. 2020, obr. 1 - 2.**

**Šest identifikačních fotografií kulturní památky – nedílná součást rozhodnutí
č. j. MK 73454/2019 OPP ze dne 15. 4. 2020, obr. 3 - 4.**

**Šest identifikačních fotografií kulturní památky – nedílná součást rozhodnutí
č. j. MK 73454/2019 OPP ze dne 15. 4. 2020, obr. 5 - 6.**

